

МАТЕРІАЛИ

*XI Всеукраїнської науково-практичної конференції
пам'яті почесного професора
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя,
академіка НАН України
Миколи Григоровича Чумаченка*

«НАУКА, ІННОВАЦІЇ, БІЗНЕС: ПРОБЛЕМИ ПЕРСПЕКТИВИ І СЬОГОЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ»

26 травня 2023

Тернопіль

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький національний університет
Державний університет «Житомирська політехніка»
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Запорізький національний університет
Криворізький національний університет
ПрАТ «Тернопіль-готель»
Тернопільське обласне закрите акціонерне товариство по туризму та екскурсіях
«Тернопільтурист»
ГУ Пенсійного фонду України в Тернопільській області
Національний заповідник «Замки Тернопілля»
Академія соціального управління

МАТЕРІАЛИ

XI Всеукраїнської науково-практичної конференції
пам'яті почесного професора
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя,
академіка НАН України
Миколи Григоровича ЧУМАЧЕНКА:
**«НАУКА, ІННОВАЦІЇ, БІЗНЕС:
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ І
СЬОГОЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ»»**

26 травня 2023 року

Тернопіль

Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку: матеріали XI-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України М.Г. Чумаченка (Тернопіль, 26 травня 2023 року). Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2023. 137 с.

ISBN 978-617-7875-62-7

У збірнику представлено тези доповідей XI-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України М.Г. Чумаченка «Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку».

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ:

АНДРУШКІВ Богдан Миколайович – голова, д.е.н., професор, професор кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, президент Академії соціального управління;

МАРУЩАК Павло Орестович – співголова, д.т.н., професор, проректор з наукової роботи Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

ЦІХ Галина Володимирівна – к.е.н., доцент, декан факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

ЧЕРЕП Алла Василівна – д.е.н., професор, декан економічного факультету, Академік Національної Академії наук вищої освіти України;

ТАРАСЮК Галина Миколаївна – д.е.н., професор, декан факультет бізнесу та сфери обслуговування, Державного університету «Житомирська політехніка»;

ІВАТА Вячеслав Вікторович – к.е.н., доцент, декан Факультету економіки моря Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;

ПАСКА Марія Зіновіївна - д.вет.н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанного бізнесу Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського;

СТАДНИК Валентина Василівна – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування;

КУЛЬЧІЙ Інна Олексіївна – к.н. з держ. управління, доцент, в.о. завідувача кафедри публічного управління, адміністрування та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;

ШАХНО Альона Юріївна – д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, організації та управління підприємствами Криворізького національного університету;

ТОЛУБ'ЯК Віталій Семенович – д.н. з держ. управління, професор, заступник начальника ГУ Пенсійного фонду України в Тернопільській області;

СОПРОНЮК Галина Євгенівна – голова правління Тернопільського обласного закритого акціонерного товариства по туризму та екскурсіях «Тернопільтурист»;

ГОЛОВКО Станіслав Миколайович – голова правління ПрАТ «Тернопіль-готель».

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

ШЕРСТЮК Роман Петрович - голова, д.е.н., доцент, завідувач кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

СОРОКІВСЬКА Олена Анатоліївна – співголова, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

ВЛАДИМИР Ольга Михайлівна – к.е.н, доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

ДУДКІН Павло Дмитрович – к.е.н, доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

КУЖДА Тетяна Іванівна – к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

МАЛЮГА Людмила Ярославівна – д.е.н, професор, заступник завідувача кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

МЕЛЬНИК Лілія Миколаївна – д.е.н, доцент, професор кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

МОСІЙ Ольга Бориславівна – к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

ОСТРОВСЬКА Галина Йосипівна – к.е.н, доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

ПАЛЯНИЦЯ Віктор Анатолійович – к.е.н, доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

СТОЙКО Ігор Іванович – к.т.н., доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Секретаріат організаційного комітету:

ФЕДИШИН Ірина Богданівна – к.е.н, доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг;

ВОВК Ірина Петрівна – к.е.н, доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг;

ГАЛИЦЬКА Ірина Богданівна – асистент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг;

ЛУЦИКІВ Іванна Василівна – к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування.

ISBN 978-617-7875-62-7

Комп'ютерний набір, верстка та редагування: Галицька І.Б., Федішин І.Б.

Адреса науково-практичного семінару:

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

e-mail: nauka.mp.tntu@gmail.com

Схвалено до друку Вченою радою факультету економіки та менеджменту.

Протокол №13 від 24.05.2023.

©Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2023.

©ФОП Паляниця В.А., 2023.

ЗМІСТ

Микола Григорович ЧУМАЧЕНКО – біографія.....	9
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ПРОРЕКТОРА З НАУКОВОЇ РОБОТИ Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, доктора технічних наук, професора – Павла МАРУЩАКА до учасників науково- практичної конференції	10
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ Доктора економічних наук, професора, професора кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, голови вченої ради факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя – Богдана АНДРУШКІВА до учасників науково- практичної конференції	12
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ доктора економічних наук, доцента, завідувача кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг – Романа ШЕРСТЮКА до учасників науково-практичної конференції	13
Андрушків Б.М., Безкоровайний З.Г., Бойко О.Б. ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОРАХУНКІВ ТА ПОМИЛОК В УПРАВЛІННІ КАДРАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	14
Бакушевич І.В., Берестецька О.М., Січкун О.О. ЦИФРОВІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	16
Балацький Т.І., Мосій О.Б. РОЛЬ ФІЗИОТЕРАПІЇ, БАЛЬНЕОЛОГІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ У ЛІКУВАННІ ВETERANІВ.....	18
Баюс Л.А., Мосій О.Б. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	19
Більський А.В. МАРКЕТИНГ ЯК КЕРІВНА ФІЛОСОФІЯ БІЗНЕСУ.....	20
Бойко О.Б. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЧНО-ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	21
Бурліцька О.П. СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ТРЕЙД-МАРКЕТИНГОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ...	23
Варава Л.М. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ.....	25
Владимир О.М., Химич І.Г., Капаць К.М. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ФОРМУВАННЯ СМАКІВ УКРАЇНЦІВ У СПОЖИВАННІ РЕСТОРАННОЇ ЇЖИ.....	27
Галицька І.Б., Кушнінський Т.П., Сопронюк Г.Є. ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ: ПІСЛЯВОЄННІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ...	29
Галушак М.П., Волох Д.С. РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	31
Галушак О.Я., Смарж П.М. НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	32

Гаранджук Ю.В., Малюта О.І. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ У ВОЄННИЙ І ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ.....	33
Гейдарова О.В., Гейдаров Н.І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УМОВАХ КРИЗИ.....	35
Горин Р.І., Гач Ю.О., Сороківська О.А. ВІЙНА-ЛОГІСТИКА-ВОЛОНТЕРИ.....	37
Гупка В.В., Луциків І.В. ФУНКЦІЇ ТА ЗНАЧЕННЯ ІМІДЖУ В ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ.....	39
Дерманська Л.В. ВПЛИВ ВІЙНИ НА СОЦІАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ.....	41
Дмитерко В.М., Мелих О.Ю. ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В ОРГАНАХ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	42
Дудкін П.Д., Дудкіна О.П. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗАБУДОВИ МІСТА: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ.....	44
Жилінський О.О., Гейдарова О.В. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДАМИ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	45
Заремба Л.Я., Залуцька О.Р., Гузар У.Є. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗАКЛАДАХ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ.....	47
Івахов В.В. ВИЗНАЧАЛЬНА РОЛЬ СТРАХОВОГО СТАЖУ ДЛЯ НАБУТТЯ ПРАВА НА ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ В СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ.....	49
Йохна В.М. ПРІОРИТЕТИ І ТЕХНОЛОГІЇ ФУНКЦІОНАЛУ МАРКЕТИНГУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ КРИЗИ СПОЖИВЧОГО ПОПИТУ.....	51
Кирич Н.Б., Бойко О.Б., Панчишин Т.В. НОВІТНІ ОБСТАВИНИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ПОВОЄННИХ УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ.....	53
Кирич Н.Б., Кулик В.І., Когут Р.Р. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ТА ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	55
Коваленко А.С., Владимир О.М. ЮРИДИЧНІ РИЗИКИ, ЩО СУПРОВОДЖУЮТЬ ПРОЦЕС ВІДКРИТТЯ КАФЕ ЧИ РЕСТОРАНУ ТА ШЛЯХИ ЇХ УНИКНЕННЯ.....	57
Кононенко Т.О., Сороківська О.А. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	59
Костецький В.З., Дудкін П.Д. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЛОГІСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ....	61
Кравчук В.С., Кравчук М.С., Шведа Н.М. ЗНАЧЕННЯ КУЛЬТУРИ У ЖИТТІ УКРАЇНЦЯ.....	63
Кужда Т.І. ПУБЛІЧНА СЛУЖБА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ.....	65

Шерстюк Р.П., Летун О.О. ОЦІНКА ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД.....	67
Луциків І.В., Юрик Н.Є., Луциків І.А. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	69
Малюта Л.Я., Яковчук Б.О., Балусевський К.Р. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИКИ УКРАЇНИ.....	71
Мартінова Д.Ю., Стойко І.І. ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РЕСТОРАННІЙ ІНДУСТРІЇ У СЬОГОЧАСНИХ УМОВАХ.....	74
Мартинчук М.В. КОМПЕТЕНТНІСТЬ І ЛІДЕРСТВО ЯК СКЛАДОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА.....	76
Машлій Г.Б., Сушко Я.В. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ.....	78
Мельник Л.М., Гарбузовський А.В. ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА І РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ.....	79
Мельник Л.М., Паляниця В.А., Нагорняк Г.С. ОКРЕСЛЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ.....	80
Михальчук І.В., Стадник В.В. ПОТЕНЦІАЛ КРЕАТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ: УМОВИ І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ.....	82
Нагорняк Г.С., Ханнуф К.Є. ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	84
Шерстюк Р.П., Неділенько В.Б., Кернаджук П.М. ЕФЕКТИВНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ.....	86
Оболонін О.С., Матвісшин М.Л., Владимир О.М. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ЗМІЦНЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	88
Оліферчук О.Ю., Шведа Н.М. ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ КОМАНДИ ПО РОЗРОБЦІ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ УНІВЕРСИТЕТОМ, НА ПРИКЛАДІ ТНТУ.....	90
Островська Г.Й., Сута Х.С., Ясеновський Б.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУХНІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗМІН.....	92
Охота-Луць М.С., Туницький О.Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	94
Паляниця В.А., Андрушків Б.М., Ратинський В.В., Боярчук Н.А. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КІНЦЕВІ РЕЗУЛЬТАТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ.....	95

Паска М.З., Радзімовська О.В., Артемчук М.Ю. ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА КАФЕ-ПЕКАРНЯ «ПЕКАР» ДО ТА ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ.....	97
Шерстюк Р.П., Плотніков О.М. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНДУСТРІЇ 4.0.....	98
Поливода А.В., Малюта Л.Я., Матвійшин Р.І. БЕНЧМАРКІНГ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	100
Прокопів Ю.О., Івата В.В. БІЗНЕС АНАЛІТИКА У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	102
Рибін Т.С., Малюта Л.Я., Цьопик В.М. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	104
Романів Р.З. ПРО ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В ПРОЦЕСАХ ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	107
Руцька С.З. ОСУЧАСНЕННЯ ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ – СКЛАДОВА ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ.....	109
Семенов М.С., Островська Г.Й. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	111
Скрепецька Г.Р. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ЯКІСНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	113
Машлій Г.Б., Статкевич О.А. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ РОЗВИТКОМ.....	115
Стойко І.І. СЕРТИФІКАЦІЯ: ІЗ ДОСВІДУ США У ПРОСУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕСТОРАНІВ.....	116
Толуб'як В.С. РОЗВИТОК СУЧАСНИХ КОМУНІКАЦІЙ ОРГАНІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ: АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	118
Федишин І.Б., Шепеть В.М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ В ТУРИСТИЧНО-ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ.....	120
Хаварівський І.В. ОСНОВНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ.....	122
Холодняк І.А., Шведа Н.М. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ СЕРІЇ СТАНДАРТІВ ISO 9000 ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	124
Ціх Г.В., Погайдак О. Б., Гагалюк О.І. ІДЕОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ КАДРОВОЮ КОМПОНЕНТОЮ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПРАВОВІ ТА ДУХОВНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ.....	126

Шахно А.Ю.	
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ	128
Шведа Н.М.	
СТАЛІЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ.....	130
Шведа Т.Р., Малиута Л.Я.	
АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	132
Шерстюк Р.П., Козловський А.В.	
МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	134
Якуб'як О.Р.	
ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	136
РЕКОМЕНДАЦІЇ	
XI-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича: «Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку».....	137

УДК 338; 641

Владимир О.М., Химич І.Г., Капаць К.М.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ФОРМУВАННЯ СМАКІВ УКРАЇНЦІВ У СПОЖИВАННІ РЕСТОРАННОЇ ЇЖИ

Vladymyr O., Khymych I., Kapats K.

THE WAR'S INFLUENCE ON FORMATION OF THE UKRAINIANS FLAVOR'S ON RESTAURANT FOOD

Впродовж останніх кількох років діяльність закладів громадського харчування неодноразово зазнавала значних негативних впливів з боку зовнішнього середовища. Здавалось, що умови та правила діяльності ресторанів і кафе в умовах коронавірусної пандемії – це найскладніший період у діяльності відповідних громадських закладів. Та як засвідчили теперішні реалії воєнного стану, попередні проблеми були не такими серйозними та загрозливими для ресторанної, та й будь-якої іншої, діяльності.

Очевидно, що кожні виклики та умови чинять вплив на поведінку як суб'єктів господарської діяльності, так і на споживачів та клієнтів. Під час карантину, зумовленого пандемією Covid-19, українці не так часто як раніше відвідували заклади громадського харчування, адже вони дбали про своє здоров'я та не хотіли піддаватися ризику підхопити вірус. Врахувавши такі настрої населення заклади громадського харчування збагнули, що за таких умов хорошим кроком буде розвиток бізнесу на умовах доставки. І це дійсно врятувало чимало українських закладів харчування від банкрутства. А найпопулярнішими стравами, які замовляли клієнти – були піца та суши.

Із початком широкомасштабної війни проти України, яку розпочала росія ситуація на ринку ресторанного бізнесу докорінно змінилася. Адже в умовах війни відвідування ресторанів, кафе та барів взагалі виключається із порядку денного, особливо на тих територіях де ведуться активні бойові дії. Українське населення зіткнулося з рядом критичних проблем – втратою житла та місця праці, падінням заробітних плат [1, 2]. А це свідчить про те, що чимало українців не мають змоги підтримувати норми звичного їм довоєнного життя, не можуть дозволити собі відвідувати заклади харчування, як це вони робили раніше. Тепер на часі пошук нового житла, нового місця праці і досить часто в інших містах та селищах, і не лише на відносно безпечних територіях України, але і за кордоном.

Що ж стосується закладів громадського харчування, то вони для того аби забезпечити позитивну динаміку діяльності, змушені були орієнтуватися на потреби, та можливості місцевого населення. Можемо виділити основні тенденції у зміні смаків та очікувань українців від закладів громадського харчування. На зміну тенденцій вплинула значна міграція жіночої частини населення, в тому числі і за кордон. Відтак сімейні походи у ресторан для проведення часу у родинному колі відійшли на другий план. На перше місце виступає потреба чоловіків, звичне життя яких кардинально змінила війна, в отриманні швидкої та ситної їжі. Відтак відбувається стрімке зростання попиту на шаурму, їжу, яку можна взяти з собою, яка є досить ситною та зручною для споживання на ходу. Крім того її можна готувати без електрики (наприклад, на вугіллі, як у закладі «Перша на вугіллі»), можна продавати на вулиці або у «вікно», можна працювати на доставку, її зручно їсти і всередині кіоску, і на ходу. Відтак, за останні місяці лише у Києві відкрилося понад 100 нових точок із шаурмою [3].

З іншого боку, відвідування закладів громадського харчування може виконувати психологічно-розвантажувальну функцію, особливо для тимчасово переміщених осіб. Відтак переселенці з різних міст можуть зустрітися та підтримати одне одного бесідою

за горнятком кави з шматком пирога. Як зазначає Ольга Насонова «ресторани під час війни – це психологічний захист, повернення на короткий час до мирного життя, в моменти з «минулого» [3].

Крім цього спостерігається прояв доброти та розуміння між відвідувачами та працівниками закладів харчування. Відвідувачі сьогодні прощають ресторанам практично все: повільне обслуговування, неприбраний посуд, термінал, що не працює. Скарги поступають мінімальні. Переважна більшість клієнтів розуміє, що, крім усього іншого, у закладів великі проблеми з персоналом.

Якщо до війни популярною була італійська та азійська кухня, то тепер через проблеми із постачанням та подорожчанням імпортованих продуктів, все більшої популярності набуває українська домашня їжа, для приготування якої є достатньо якісної, місцевої та доступної по собівартості продукції. На думку Єви Таранової «війна може призвести до сплеску інтересу до української кухні, як це було після Майдану, але, найімовірніше, це не будуть етнічні страви, а ті, які ми звикли споживати вдома» [4]. Американці у 60-х роках вивели таке поняття як «comfort food», тобто це їжа, яка є комфортною для психіки, особливо в моменти невизначеності. А для кожного народу комфортною їжею безумовно є їжа національної традиційної кухні.

Отож, як свідчать дані системи обліку для ресторанів Poster [4, 5], українські ресторатори врахувавши настрої, можливості та потреби українців, зробили вибір на користь невеликих та більш гнучких форматів: кав'ярень, кафе, кіосків з шаурмою, пекарень та фастфуду. Такі точки особливо були популярними у темний час доби, коли часто вимикали світло. Користувалися попитом і молодіжні бари із мінімальною кухнею. За відсутності світла продаж алкоголю підвищується та й готувати багато не потрібно – достатньо горішків, нарізки та салатів. А якщо бар знаходиться в підвалі, це додатковий плюс: його можна не залишати під час повітряної тривоги.

Відтак, у час війни зберігається попит на домашню їжу, фастфуд напівфабрикати та швидкий відпочинок у закладах громадського харчування. А на вибір закладів відпочинку впливає їхнє місце розташування та можливість дотримання норм повітряної тривоги у них. А великі сімейні ресторації, розташовані у великих торговельних центрах досить часто поступаються локальним та невеликим закладам харчування.

Список використаних джерел:

1. Владимир О., Капач К. (2022) Ресторанный бизнес: прибытковість та інші виклики воєнного часу. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, діджиталізація та інновації: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2022. С. 116-118.

2. Владимир О.М. (2021) Основні тенденції розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу та сфери туризму у 2019-2021 роках // Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації: тези доповідей VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Київ, Вид. центр КНУКіМ, 2021. С. 311-315.

3. Насонова О. Ресторани під час війни – це психологічний захист. URL: <https://kp.ua/ua/economics/a658958-olha-nasonova-restorani-pid-chas-vijni-tse-psikholohichnij-pritulok>.

4. Таранова Є. (2022) Ресторанный бизнес у воєнний час: яка їжа, приміщення та в яких містах користуються попитом URL: <https://delo.ua/uk/business/restorannii-biznes-u-vojennii-cas-yaka-yiza-primishhennya-ta-v-yakix-mistax-koristuyutsya-popitom-398364/>.

5. Флейчук М. (2022) Як український ресторанный бізнес адаптується до викликів війни: дослідження. URL: <https://business.rayon.in.ua/news/547964-yak-ukrainskiy-restoranniy-biznes-adaptuetsya-do-viklikiv-viyni-doslidzhennya>.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький національний університет
Державний університет «Житомирська політехніка»
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Запорізький національний університет
Криворізький національний університет
ПрАТ «Тернопіль-готель»
Тернопільське обласне закрите акціонерне товариство по туризму та екскурсіях «Тернопільтурист»
ГУ Пенсійного фонду України в Тернопільській області
Національний заповідник «Замки Тернопілля»
Академія соціального управління

МАТЕРІАЛИ

XI Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, академіка НАН України
Миколи Григоровича ЧУМАЧЕНКА:
«НАУКА, ІННОВАЦІЇ, БІЗНЕС: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ І СЬОГОЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ»»

Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку: матеріали XI-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України М.Г. Чумаченка (Тернопіль, 26 травня 2023 року). Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2023. 137 с.

ISBN 978-617-7875-62-7

Підписано до друку 12.06.2023. Формат 60×90, 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура TimesNewRoman.
Умовно-друк. арк. 10,46. Наклад – 100 прим.
Замовлення № 20062023

Друк ФОП Паляниця В. А.
Свідоцтво ДК №4870 від 20.03.2015 р.
м. Тернопіль, вул. Б. Хмельницького, 9а, оф.38.
тел. (0352) 528-777.

